

SLOVENSKI NAROD.

Izaja vsak dan popoldne, izvenredno med tedne in praznike.

Inserati: Prostor 1 m/m x 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupijski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslano, preklic, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K. Zenske ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knaflcova ulica št. 5, priložno. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

V Jugoslaviji:	V inozemstvu:
celoletno naprej plačan . . . K 180—	celoletno K 240—
polletno „ 90—	polletno „ 120—
3 mesečno „ 45—	3 mesečno „ 60—
1 „ 15—	1 „ 20—

„Pri morebitnem povzemanju se ima daljša naročnina doplačati.“
Novi naročniki na pošto naj priložijo v prvi naročnini vedno po nakaznici.
Na samo pisarna naročila brez poslaive denarja se ne moremo ozirati.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje.

Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane.

Rokopisov ne vrača.

Posamezna številka velja 1 krono.
Poština plačana v gotovini.

Prof. dr. A. Šerko.

Medicinska fakulteta v Ljubljani.

(Referat na obč. zboru slov. zdravniškega društva v Ljubljani 22. avg.).

Boj za naše kulturne zavode, predvsem za našo univerzo, — to moram poudariti kar najodločneje, — ni nikak izraz ozkosrčnega, malenkostnega separatizma nasproti Hrvatoma in Srbom, temveč izraz globokega prepričanja, da je razvoj in procvit ljubljanske univerze v vseh njenih fakultetah eminentne važnosti za kulturni napredek vsega jugoslovanskega naroda. Če smo zahtevali svojo popolno univerzo v Ljubljani, smo jo zahtevali, ker nismo hoteli, da bi bili ravno mi Slovenci izločeni od skupnega kulturnega dela, ker nam je bilo na tem, da razvijemo i mi vse svoje latentne duševne moči in svojo individualnost, ker smo menili, da je signatura visoke kulture diferenciacija in razvoj vseh sil in vseh delov kakakega naroda.

Če zastopam torej tukaj javno interese ljubljanske univerze, nisem radi tega nič manj iskren Jugoslovani, kakor to menijo o sebi vsi odkriti in prikriti nasprotniki našega vseučilišča, ki vidijo v vsakem pokretu Slovencev strahotno separatizma.

V momentu našega ujedinenja v neodvisno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev nismo imeli v cellem kraljestvu niti ene popolne univerze, niti ene prave tehnične visoke šole in samo dva semestra medicinske fakultete v Zagrebu.

Tem pičlim aktivam so stala nasproti ogromna pasiva.

Štiriletna vojna je bila decimirala našo inteligenco vseh strok, Srbija n. pr. je izgubila skoro 2/3 svojega zdravništva; nešteto dijakov je bilo prisiljeno prekiniti svoje študije na domačih srednjih in tujih visokih šolah, veliko jih je zapadlo vojnemu vjetništvu, veliko jih je prešlo k drugim poklicom, kar se jih je pa rešilo, te so nemške univerze v Gradcu in na Dunaju v trenutku našega ujedinenja pometale kratkoma na cesto in kar je od teh bornih ostankov pribežalo v gostoljubno Prago, je vmiralo pomanjkanja in bede.

V takih razmerah je bila z zakonom z dne 23. julija 1919 ustanovljena univerza v Ljubljani.

Če je bila ta pod Avstrijo naša nacionalna zahteva, je postala po

našem osvobojenju naša najnujnejša kulturna potreba.

Tega dejstva se pa žal ni zavedala ne naša ožja slovenska, ne naša širša jugoslovanska javnost in tako se je zgodilo, da je nastopila komaj ustanovljena ljubljanska univerza trnjevo pot, ki ji ni primere v zgodovini. Največ nasprotnikov ima pa naša medicinska fakulteta. Njih stereotipni argument je fraza, da zadostujeta za našo kraljevino za sedaj in vekomaj medicinski fakulteti v Zagrebu in Beogradu.

Poglejmo če ta argument v resnici drži!

Država, ki hoče biti na višku higijenskih razmer, potrebuje povprečno za vsakih dva tisoč prebivalcev po enega kvalificiranega zdravnika. Naša kraljevina z dvanaest milijoni prebivalci potrebuje torej 6000, in Slovenija s 1.300.000 prebivalci, 650 zdravnikov.

Ako računamo, da se izrazi zdravnik povprečno v 20 letih prakse, mora biti letna produkcija novih zdravnikov v naši državi 300. Vsako leto mora torej inškrbirati najmanj 330 abiturientov medicino, ker, niko računano, 10% vseh slušateljev ne doseže doktorata. 330 novovstopajočih medicincev pa ne zmorejo niti tri fakultete, če hočejo, in na to polagamo važnost: če hočejo svoje slušatelje v resnici dvigniti na isto stopinjo strokovne izobrazbe, ki jo mora zahtevati vsaka kulturna država od njih. Direktno absurdno je pa misliti, da bosta dve fakulteti v stanu izobraziti to število zdravnikov.

Kdor pozna medicinski študij in pouk iz lastne izkušnje in ve, da je prva zahteva, ki jo mora postaviti medicinska fakulteta na svoje dijaštvo, najintenzivnejše praktično delo v seclski dvorani in pri mikroskopu, v kemičnem in fiziološkem laboratoriju, pri patološki anatomiji, ob bolniški postelji in v ambulanci kliniki, ta mi bo priznal, da je obvladanje auditorija od sto slušateljev za silo mogoče le v obširnih in bogato opremljenih institutih, v katerih je zaposleno poleg profesorja veliko število pomožnih učnih močij (asistentov, demonstratorjev itd.). Tak sistem pouka ima pa toliko slabih strani, da bi bila naravnost pregreha, ko bi ga že kar a priori vpleljali tudi pri nas.

Na velikih fakultetah pride dijak le redko v neposreden osebni stik s profesorjem samim in prevzame glavno izobrazbo slušatelja pomožno osebje. S tem je pa odprta pot rak - rani visokošolskega pouka, takozvanemu »kurzovstvu«. Asistent, ki hoče tudi živeti in sicer bolje, kakor mu to dopušča njegova plača, razpiše partedenski kurz, v katerem pripravira za honorar dijače za izpit. Njemu sledi demonstrator in slednjič še inštitutski sluga, ki razpiše kurz za gotove manuelle spretnosti itd. Ti kurzi, kojih edini namen je pomagati v najkrajšem času in pri najplitvejšem znanju dijaku za vsako ceno preko izpita, zamore vsak čut za sistematično znanstveno delo in vzgajajo brezbriznost, malomarnost in pseudoizobrazbo.

Druga slaba stran velikih fakultet je korupcija, ki se razvije na njih dosledno prej ali slej. Pomanjkanje učnega materiala za toliko število slušateljev zapelje inštitutске sluge, da se puste podkupovati. Kdor več plača, pride sigurnejše in prej in večkrat na vrsto, dobi boljše mesta, boljše aparate, ima sploh različne prednosti pred svojimi kolegi, ki so slabše situirani ali pa dostojnejši. Vsak zdravnik, ki je študiral in dovršil svoje študije na Dunaju, pozna ono ostudno odvijanje pri predavanjih in praktičnih vajah s strani pristnih in nepristnih židov - kolegov. In nekaj sličnega se pojavlja že sedaj v Zagrebu. Intenziven pouk pod trajnim nadzorstvom profesorja je mogoče le na majhnih fakultetah z auditoriji od 50 do 70 slušateljev. Ni istina torej, da je ljubljanska medicinska fakulteta poleg zagrebske in beogradske odveč, nasprotno, potrebna bi bila še ena v naši državi, n. pr. v Sarajevu. Velike in bogate fakultete so sicer velika privlačna sila učnega sveta, da pa niso one edino ognjišče pravega znanstva, o tem nam priča jasno in nepobitno zgodovina znanstvenega napredka vseh časov.

Pa še raz drugega vidika je večje število univerz vevležen faktor v kulturnem življenju vsakega naroda. Univerze so kulturna centra, ki izžarivajo izobrazbo v široke plasti inteligence naroda dotične pokrajine. V okrožju vseučilišč se razvije intenzivno zanimanje za znanstvena vprašanja, ves duševni nivo prebivalstva univerzitetnega mesta se dvigne, družabno življenje izgubi svoj malenkostni, provincijalni značaj. Insti-

tuti, zbirke, biblioteke, poljudna predavanja, kongresi itd. so trajen vir razvijajoče se kulture in naobrazbe. Zame ni najmanjšega dvoma, da se ima nemški narod, v kolikor presega v svoji grandiozni homogeniteti svoje zapadne sosedo, zahvaliti za to v nemali meri obsežni decentralizaciji univerzitetnega pouka na svojih 26 univerzah.

Pa dejal mi bo ta ali oni, da je čas, ko bo naš narod v resnici potreboval za vsakih 2000 prebivalcev po enega zdravnika, še daleč, da se v sedanjih razmerah ne bo priglasilo toliko število abiturientov k medicinskemu študiju, da bi opravičevalo obstoj treh medicinskih fakultet. Tudi ta argument ne drži.

Dekanat medicinske fakultete v Beogradu, ki, mimogrede omenjeno, odpravi svoj prvi semester še le tekoč jesen, računa s horendnim številom 600 slušateljev v prvem semestru. Vzemimo, da je to število za polovico pretirano, je vendar še visoko dovolj. V Zagrebu je inškrbiralo v tekočem letu 378 dijakov na novo medicino in v Ljubljani smo morali zvišati numerus clausus v prvem semestru od 50 slušateljev na 70.

Da mora postati pouk na beogradske fakulteti pri tako eksorbitantnem številu dijakov in to pri še primitivnem stanju potrebnih institutov, skoroda za dve tretjini dijakov iluzorčen, o tem ni za človeka, ki ima vpogled v medicinski študij in pouk, najmanjšega dvoma. Kdo naj stvarno nadzoruje 500 dijakov istega semestra v seclski dvorani in v kemičnem laboratoriju, kje so prostori, kje material. In material ni na prodaj, tudi za dinarje ne. Javna tajnost je, da boleha tudi že zagrebska fakulteta prav resno na prevelikem številu slušateljev. Medicinci se pač ne vezbajo kakor rekruti, če se pa vezbajo, ostanejo rekruti za vedno. Na drugi strani je pa potreba po zdravnikih v naši kraljevini tako velika, da nikakor ne gre umetno omejevati brez nuje potrebe števila na medicinske fakultete vstopajočih abiturientov. V južni Srbiji pride komaj na 60.000 prebivalcev po en zdravnik in to v krajih, kjer so kužne bolezni endemične in nevarnost invazije epidemij preko Soluna ogromna. Če bo beogradska fakulteta v do glednem času zadostila vsem potrebam Srbije in Črne gore z Makedonijo in delom Bosne, bo rešila častno svojo nalogo in neoportuno bi bilo

obremenjevati jo še s slovenskim dijaštvom. Odločno pa protestiramo proti ideji, ki se že tudi v gotovih krogih pojavlja, da naj se namreč osnujejo v Beogradu paralelne stolice, ki bi zadostile vsem potrebam, tudi našim v Sloveniji. Pri vsej ljubezni do naših bratov osvoboditeljev, ne bomo nikdar iz gole bratske ljubezni pristali na to, da bi imel Beograd dve medicinski fakulteti, Ljubljana, oziroma Slovenija pa nobene.

No, no! — me bo prekinil tu ta ali oni — vsaj imamo univerzo v Ljubljani in medicinsko fakulteto tudi.

Počasi! Ne govorim o tem, da ni dovolj, če smo dobili univerzo, temveč da je dolžnost države, oziroma njenih vlad dati univerzi tudi možnost, da se razvije in vrši svojo kulturno nalogo. Ker kot kulturni zavod smo si zamislili mi »separatisti svoje vseučilišče in ne kot igračo ali pa celo, kakor se je to čulo iz umazanih ust, kot vir osebnih dohodkov.

Ne govorim o težkem boju, ki ga bje naša tehnika za svoj obstanek, govoriti pa moram kot njen dekan o medicinski fakulteti.

Pouk medicine traja vsepovsod deset ali več semestrov in obsega v Avstriji, oziroma sedaj pri Čehih in Poljakih tri rigorozne. Pouk na naši fakulteti sme zakonito trajati le štiri semestre, to se pravi do prvega rigorozza. Za klinični pouk v Sloveniji menda še nismo zreli.

Stvar bi bila smešna, da mi žalostna in sicer žalostna za našo dijaštvo, in usodepolna za našo fakulteto.

Kam naj se obrne naš študent po položenem prvem rigorozu? V inozemstvo? Kdo nam jamči, da bodo univerze v inozemstvu priznavale naš prvi rigoroz in pripuščale redno inškrpcijo v klinične semestre? Na avstrijskih univerzah velja predpis, da mora položiti medicince vse rigoroz na eni in isti fakulteti, če hoče, da postane doktor universe medicine. In tudi druge inozemske fakultete (v Švici, Nemčiji, Čehoslovaški, Franciji itd.) ne bodo pri volji oddajati »doktorskih klobukov« na podlagi tujih rigorozov. Tega se bo branila, — in sicer po pravi, — vsaka fakulteta, edinole zagrebska in pozneje beogradska se ne bosta smeli in ne mogli braniti.

Vseh naših 70 slušateljev bo torej romalo jeseni leta 1921 v Zagreb, pozdravljeno od tamošnjega dijaštva

Fran Govekar:

Soitanje.

(Dalle.)

Baron Taufferer pa tega jezika ni hotel poznati. Mrzil in zaničeval je vse, kar ga je spominjalo naroda, med katerim je živel. Dasi rodod Ljubljancan, se je čutil Nemca in z vsa dušo je hrepenel iz dežele drugam, kjer ne bi slišal slovanskega glasu. Zaničeval je tiste duhovske sobrate, ki so se ukvarjali s prevajanjem Svetega pisma na slovenščino, rovtarski jezik hlapcev in dekel, a Valentina Vodnika je očitno mrzil. Ta kvedrovec je zanemarjal službo božjo s tem, da je sleparil sirovo ljudstvo s slovanskimi pesmicami, pratikami in zdaj celo z nekakšnim časopiskom! Le močnemu Zoisovemu vplivu se je posrečilo, da je Vodnik s hribov prišel v Ljubljano.

»V Povljah, na mojem posestvu, so četnje zdaj že vse v cvetju.« je pripovedoval stari Erbežnik, »in ves Trstenik je kakor en sam ogromen šopek. In razgled s Sv. Jošta! Zdi se, bi hotel biti tam, da bi gledal po dolinah, ki so pač vse zelene, bele, višnjeve in rumene! Ah, krasno je zdaj tam zgoraj in zrak je poln vojna in sladkosti.«

»Pomlad te kliče k sebi, Andrej, kaj ne?« je dejal Gollmajer. »Kadar se vračajo lastavice v deželo, takrat postaja kmetiškemu človeku v mestu tesno in težko. Tudi meni se godi tako vsako leto, pomlad za pomladjo.«

»Kakor bi duši zrastle nova krila, ki nemirno plahutajo in vztrepetavajo, tako nam je, da, da,« je pritrdjeval Ostenik. »Vzletel bi rad in odplul tja gori, kjer bobni še čista Sava, se boči nad snežniki jasno nebo in kjer diši vsepovsod po borovcih, vijolicah in preorani zemlji!«

»Kmetška kri! Kmetška duša! Ta se buni v nas in ta hrepeni ven iz sivih mestnih zidov. Ne razume tega, kdor ni preživel mladosti v naročju narave!« je govoril Gollmajer, vstal in s trdimi koraki vznemirjen naglo stopal po kanceliji. Bilo mu je nekaj nad štirideset let in v črnem talarju je bil videti kakor preoblečen silen kmet. Na bledem Ostenikovem obrazu se je pojavila rdečica, starca Erbežnika oči pa so sijale od hrepenenja in navdušenja.

Tedaj je vstopil kanonik Taufferer.

»Hvaljen bodi . . . !« je zagodrnjal. »Čuden jezik govorite in čudne misli razvijate!«

»Jezik naših staršev, prečastiti, in misli svoje krvi in svojega srca!« se je otrese Gollmajer. »Čemu prisluškujete, če so vam neprijetna? Vsak piči sme peti po svoje, in zapisano je, da smemo hvaliti stvarnika v vseh jezikih sveta!«

»Katoliški duhovnik sme slaviti stvarnika le v cerkvenem jeziku, ki je latinski, in kot kulturni človek sme govoriti le v kulturnem jeziku, ki je za nas še vedno nemški!« je dejal z ledenim obrazom kanonik.

»Zastarelo načelo! Ne velja več!« je vzklilnik Ostenik.

»Duh časa ga je odpravil že davno,« je dostavil Gollmajer, »in niti prevzvišeni ga ne priznava več!«

Stari Erbežnik je molčal in majal z glavo.

Taufferer pa je ujel besedo, da mu ni bilo treba odnehati in sikal je zagrizeno:

»Duh časa! Da, duh časa je vsega kriv! Ta duh časa je duh revolucije, duh, ki razširja upornost, uničevanje in smrt, duh brezbožnosti, ki podkopuje cerkveno in državno avtoriteto, ubija zakone, prevrača prestole in ustvarja iz hlapcev gospode! Ta duh je pogubnejši nego potres, nego požar in povodenj in uničuje brez razločka pravičnike in grešnike. Gorje nam, ker strašno je past v roke živga Boga!«

»Jaz se ga pa čisto nič ne bojim!« je dejal mirno stari Erbežnik.

»Jaz tudi ne! Čisto nič!« se je oglasil nov glas in veselih oči je vstopil v pisarno škof Raigersfeld. Kakor rdeč breskov cvet mu je rdelo zdravo lice in staro telo mu je bilo prožno in gibčno kakor mladega telovadca.

»Samo da je konec tega neumnega čakanja. Naj le že pride! Na lov ga popeljem v turjaške šume in po ljubljanski okolici bova jezдила, da bo veselje!«

Strmeli so in ugibali, o kom le govoril prevzvišeni.

»Saj imajo vražje lepe živali!« je pripovedoval škof Borgia dalje in sedel v usnjat naslanjač. »Sveta božja porodica, še takega konja bi želel, kakršnega ima general Murat! Samo še takega konja bi rad jezdit, potem pa rad zapustim ta svet! Moj Bog, moj Bog, ta konj in ta jezdec . . . nič krasnejšega nisem še videl na zemlji.«

»General Murat je torej že v Ljubljani, prevzvišeni?« je vprašal Gollmajer.

»I kajpak! Pravkar. Vi seveda čepite tukaj v papirju kakor molji, pa ne vidite najlepšega!« je odgovoril škof. »Pri kapucinili sem bil . . . Boje se Francozov ko živga poklenščka. Pa sem jih šel mirit in tolažiti. Čemu bi se jih bali? Sovražnika ukrotiš s prijaznostjo in najhudobnejšega tolovaja razorožiš, če si pogumen. Če pa vse skupaj nič ne pomaga, pa dobro! Mirno se daš opleniti in umri, če je božja volja! Mislim, da sem jih pomiril, zakaj spravil sem jih končno celo v dobro voljo . . . Ko pa sem stopil iz samostana, so stale pred deželno hišo francoske čete, grenadirji in konjiki v paradi. Tamburji so slovesno bobnali in rogovi so peli, da je poskakovala v človeku duša od razburjenja. Kaj bo? Pa je prijezdilo iz Gosposke ulice okoli sedemdeset kirasirjev in njim na čelu oficir, velik in lep kakor Savel in dober kakor sv. Martin! In njegov konj, črn, orjak kakor slon, žrebec čudovite glave, s katere je vihrala gosta griva dol preko prsi, gladek in črn ko svilen atlas in z repom, ki se je vlekel skoro po tleh.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge
vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor,
Kranj, Ljubljana, Maribor, Metko-
vić, Opatija, Sarajevo, Split, Slibenik,
Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v
tu- in inozemstvu.